

چین بگوشیم؟

ویسپوبیش، سال ۱، شماره ۶

تارا نیلی

موسیقی کلاسیک: دوره‌ی کلاسیک

موسیقی کلاسیک که تاکنون سه قسمت راجع به آن خوانده‌ایم، یک سبک موسیقی است مثل پاپ، رپ و جاز... که در عین حال، یکی از دوره‌هایش نیز (در کنار دوره‌های رمانتیک، باروک و قرون وسطا...) کلاسیک نام دارد. بنابراین اگر برای شما هم این پرسش ایجاد شده که چطور هم اسم کلی سبک موسیقی، کلاسیک بود و هم اسم دوره‌ی سوم آن، باید کمی صبر کنید تا در روایت ما از داستان موسیقی کلاسیک، با آن بیشتر آشنا شوید...

برای یادآوری:

- دوره اول: قرون وسطی: آغاز از سال ۵۰۰ تا ۱۵۰۰ م (و رنسانس از ۱۵۰۰ تا ۱۶۰۰)
- دوره دوم: باروک: بین سال‌های ۱۶۰۰ تا ۱۷۵۰
- دوره سوم: کلاسیک: از ۱۷۵۰ تا حوالی ۱۸۳۰
- دوره چهارم: رمانتیک: از ۱۸۳۰ تا ۱۹۰۰
- دوره پنجم: موسیقی سده‌های ۲۰ و ۲۱: از ۱۹۰۰ تا امروز

برخی اصطلاحات:

کُنسرتو: قطعه‌ای برای یک ساز تک‌نواز و گروه ارکستر، که معمولاً به سه بخش تقسیم می‌شود. هر کدام از این بخش‌ها یک «موومان» نام دارد.

سَمفونی: یک قطعه‌ی بزرگ موسیقی برای کل ارکستر، که معمولاً به چهار موومان تند و کند تقسیم می‌شود.

موومان: بخشی از یک قطعه موسیقی بزرگتر.

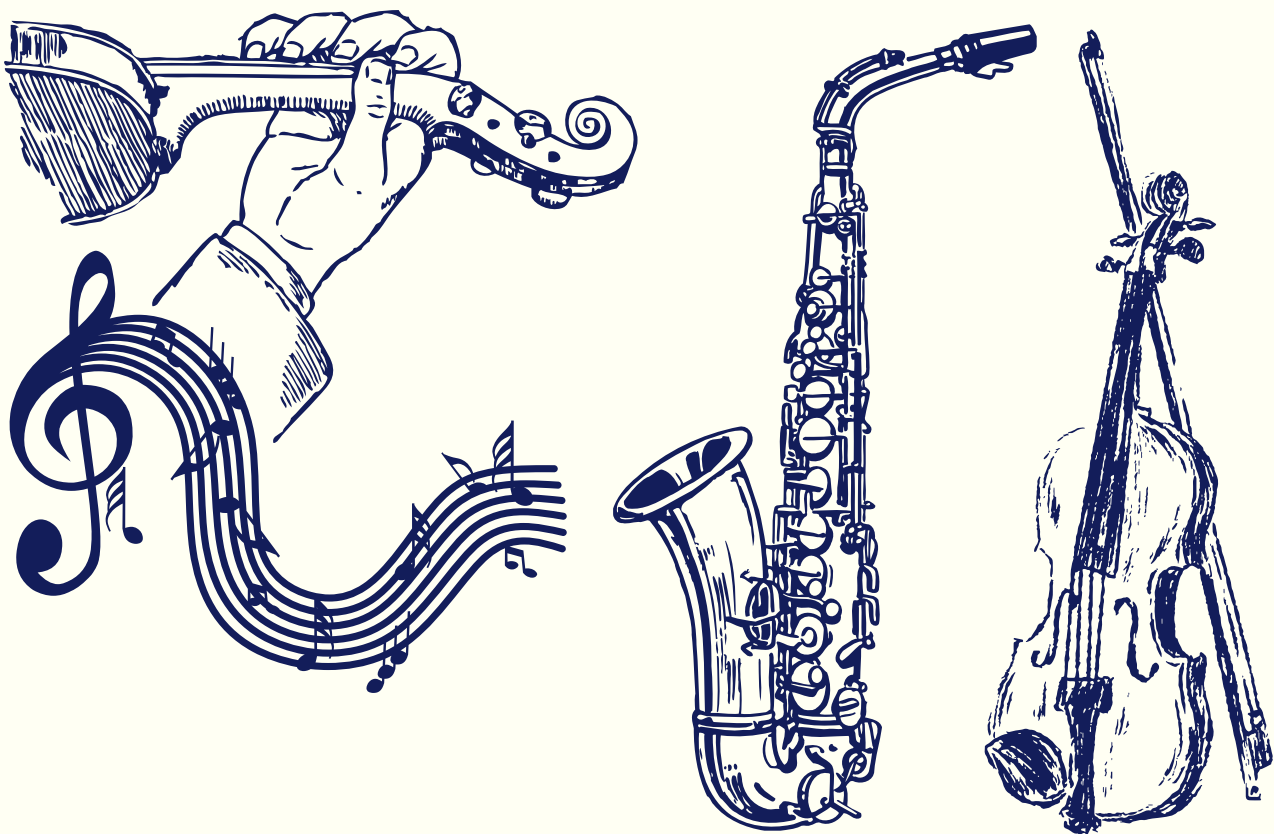
سونات: یک قطعه موسیقی برای یک ساز، یا یک ساز و پیانو، که براساس مجموعه‌ای از قوانین و قواعد پیچیده ساخته می‌شود.

در دوره کلاسیک، موسیقی بطور کلی از پیچیدگی‌های باروک و زیبایی‌شناسی، هماهنگی و بیان احساسات از طریق خط ملودیک پیشین فاصله گرفت و بر زیبایی‌شناسی، هماهنگی و بیان احساسات از طریق خط ملودیک جدید پیش رفت.

موسیقی کلاسیک تمایل داشت بیشتر عقلانی و منطقی باشد و از احساسات اغراق‌شده‌ی موسیقی باروک فاصله بگیرد. گویی دوره کلاسیک را با خط‌کش اندازه‌گیری می‌کردند چون اکثر قطعات آن با نظم خاص، قرینگی و تکرار ملودی در حالات مختلف ساخته می‌شد.

در عین حال، در برخی از آثار کلاسیک، استفاده از دینامیک (کم و زیاد شدن صدا) و تغییرات در سرعت برای ایجاد احساسات و تنوع در قطعه‌ها استفاده شد. از دیگر تفاوت‌های این دوره با دوره‌های پیشین، ارکسترهای دوره کلاسیک است که به‌طور قابل توجهی، بزرگ‌تر از ارکسترهای دوره باروک بودند و استفاده از سازهای بادی و زهی در آنها بیشتر شد. ارکسترها نیز ساختار مشخص‌تری پیدا کردند، با تمایز بیشتری بین بخش‌های مختلف نظیر بخش زهی، بخش بادی چوبی، بخش بادی برنجی و تیمپانی.

در دوره کلاسیک، آهنگسازان و نوازندگان بسیاری بودند که در پیشرفت موسیقی کلاسیک نقش مؤثری داشتند: کریستف ویلیبالد گلوک Christoph Willibald Gluck از آهنگسازان معروف اُپرا، کارل فیلیپ امانوئل باخ Carl Philipp Emanuel Bach یکی از پسران باخ (آهنگساز برجسته‌ی دوره باروک) و فرانسیسکو جوزف گیدو Francesco G. Guida موسیقیدان برجسته ایتالیایی. اما در میان این آهنگسازان، فرانتس یوزف هایدن Franz Joseph Haydn ملقب به **هایدن**، یکی از برجسته‌ترین آنها به‌شمار می‌آید.

برخلاف خیلی از هنرمندان، او زندگی شاد، خوش و مفرّحی یافت و یکی از پُرکارترین آهنگسازان بود؛ چنان‌که بیش از هشتاد کوارتت زهی، افزون بر پنجاه سونات پیانو، بیست اپرا، تعداد زیادی کُنسرتو، آثار کُرال و موسیقی‌های مجلسی ساخت!

هایدن

هایدن زاده‌ی ۳۱ مارس ۱۷۳۲م (۱۲ فروردین ۱۱۱۱ خورشیدی) در اتریش بود و ۷۷ سال زندگی کرد. از بزرگ‌ترین دست‌آوردهای هایدن، سمفونی‌های او بودند که امروزه نیز در نهایت شهرت‌اند، زیرا هم‌چنان، از تخیل و لحظه‌های ناب و زیبا سرشارند.

هایدن یکصد و چهار سمفونی ساخت که هرکدام شماره‌ای داشتند. سمفونی‌های آغازین وی با یک موومان تند شروع می‌شدند و بعد یک موومان کند می‌آمد تا سرانجام با یک موومان تند به پایان می‌رسیدند. اما سمفونی‌های بعدی هایدن، چهار موومان داشتند؛ معمولاً با یک موومان تند آغاز می‌شدند با یک موومان کند ادامه می‌یافتند و در آخر با دو موومان تند پایان می‌یافتند.

شماره ۹۴ . سمفونی غافلگیری (شگفتی):

در واقع هایدن با این سمفونی می‌خواست تماشاگران اشراف‌زاده‌ی خویش را که معمولاً بعد از یک شام سنگین، وسط اجرای موسیقی چُرت می‌زدند غافلگیر کند. بنابراین درست در زمانیکه موسیقی، ریتم آرام می‌گیرد و چشم تماشاگران گرم می‌شود ارکستر قوی و بلند می‌شود تا همه تماشاگران از روی صندلی‌های‌شان بپرند!

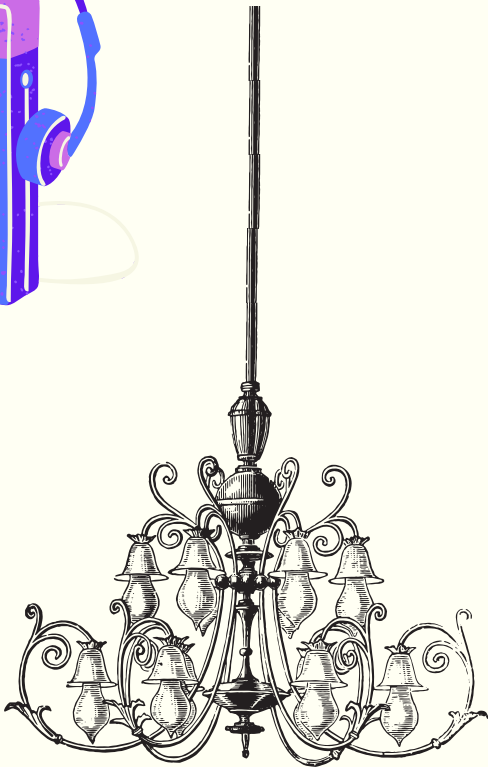
شماره ۹۶ . سمفونی معجزه:

دلیل نام‌گذاری این سمفونی، آن بود که وقتی نخستین اجرا به پایان رسید، مردم از شدت هیجان به صحنه هجوم بردند تا به هایدن تبریک بگویند. همزمان صدای مهیب شکستن می‌آید و چلچراغ عظیم از سقف کنده می‌شود و بر صندلی تماشاچیان فرو می‌افتد.

بنابراین بسیاری معتقد شدند که اگر در آن لحظات، بسیاری از تماشاگران بسوی صحنه نمی‌شتافتند، بی‌تردید جان‌شان را از دست می‌دادند. پس به حق، نام این سمفونی را معجزه نهادند!

یوزف هایدن در ۳۱ می ۱۸۰۹م (۷۷ سالگی) در وین، بر اثر بیماری‌های مرتبط با پیری و مشکلات جسمی ناشی از سن بالا درگذشت.

البته داستان موسیقی کلاسیک با او پایان نگرفته، بلکه اوجی دوباره یافته بود... چنانکه در سال ۱۷۵۶م که هایدن جوان بیست و چهار سال داشت و دست‌به‌کار ساختن آثار زیبا بود، اعجوبه‌ای به نام وُلْفگانگ آمادئوس موتسارت Wolfgang Amadeus Mozart مشهور به موتسارت (موتزارت) پای بر عرصه گیتی نهاد. به این هنرمند بزرگ، در شماره‌ی بعدی ویسپویش خواهیم پرداخت!

ادامه دارد...